

Urogenitální trakt

Účel vyšetření:

kultivační, mikroskopický průkaz primárně nebo potenciálně patogenních mikroorganismů - původců infekcí urogenitálního traktu, průkaz DNA *Chlamydia trachomatis*, *Neisseria gonorrhoeae* a HPV vysokého rizika

Obecné pokyny:

odběry je třeba provádět na specializovaných pracovištích, před samotným odběrem je třeba dodržovat doporučené pokyny. Je nezbytné tampon ihned po odběru vložit do transportní půdy. Odebrané vzorky výtěrů slouží převážně ke kultivačnímu průkazu běžných patogenů, mikroskopický preparát se připraví ze samostatného odběru nátěrem na podložní sklo.

Výtěr z uretry na kultivaci

Odběrová souprava:

sterilní tampon na drátku s transportním médiem, podložní sklo.

Odběr:

- **u muže**

provede se nejlépe ráno před vymočením nebo nejdříve 1 až 2 hodiny po vymočení, před samotným odběrem se otře zevní ústí močové trubice sterilním tamponem. Odběrový tampon na drátku se zavede 2 - 4 cm hluboko do močové trubice (při zavádění se vyhneme kontaktu s předkožkou), otáčivým pohybem se provede výtěr, následně se tampon vyjme. V případě spontánního (nebo po jemné masáži získaného) sekretu se provede jeho odběr na sterilní odběrový tampon, případně se další odběrový tampon použije pro zhotovení nátěru na podložní sklo.

- **u ženy**

provede se nejdříve 1 až 2 hodiny po vymočení, pomocí sterilního tamponu se otře zevní ústí močové trubice, odběrový tampon na drátku se zavede několik milimetrů do ústí močové trubice (při zavádění se vyhneme kontaktu s vulvou), ponechá 2 - 3

vteřiny na místě a následně se vyjme. V případě spontánní sekrece se použije další odběrový tampon pro zhotovení nátěru na podložní sklo.

Odebraný materiál se skladuje při pokojové teplotě a co nejrychleji dodá do laboratoře (max. do 24 hodin).

Výtěr z pochvy na kultivaci

Odběrová souprava:

sterilní tampon na plastové tyčince s transportním médiem, podložní sklo.

Odběr:

provede se s použitím poševních zrcadel (tam, kde je nelze použít, se tampon zavede do pochvy naslepo). Odběrový tampon se zavede k zadní klenbě poševní, kde se provede stěr a po krátkém (vteřinovém) ponechání na místě se tampon vyjme. V případě stanovení MOP se provede nátěr na podložní sklo ze samostatného odběru.

Odebraný materiál se skladuje při pokojové teplotě a co nejrychleji dodá do laboratoře (max. do 24 hodin).

Výtěr z cervixu na kultivaci

Odběrová souprava:

sterilní tampon na plastové tyčince s AMIES médiem, podložní sklo.

Odběr:

provede se s použitím poševních zrcadel, nejdříve se pomocí tamponu odstraní hlenová zátka z ústí cervixu a následně se zavede sterilní odběrový tampon do cervikálního kanálu asi 2 - 3 cm hluboko a otáčivým pohybem se provede stěr. Po krátkém (vteřinovém) ponechání na místě se tampon vyjme. V případě potřeby se použije další odběrový tampon pro zhotovení nátěru na podložní sklo.

Odebraný materiál se skladuje při pokojové teplotě a co nejrychleji dodá do laboratoře (max. do 24 hodin).

Screening *Streptococcus agalactiae* v těhotenství (GBS)

Odběrová souprava:

sterilní tampon na plastové tyčince s transportním médiem.

Odběr:

bez použití poševních zrcadel se odběrový tampon zavede do dolní třetiny pochvy, stěr se provede z jejích bočních stěn, následně se tampon vyjme.

Odebraný materiál se skladuje při pokojové teplotě a co nejrychleji dodá do laboratoře (max. do 24 hodin).

Mikrobní obraz poševní - MOP

Odběrová souprava:

sterilní tampon na plastové tyčince s transportním médiem, podložní sklo.

Odběr:

provede se s použitím poševních zrcadel, odběrový tampon se zavede k zadní klenbě poševní, kde se provede stěr a po krátkém (vteřinovém) ponechání na místě se tampon vytáhne a zhotoví se nátěr na 1 až 2 podložní skla. Po zaschnutí nátěru se okraj skla (na straně nátěru) označí (např. samolepkou) jménem pacientky, sklo se uloží do transportního kontejneru nebo zabalí do buničité vaty či papíru.

Mikroskopický preparát

Odběrová souprava:

sterilní tampon na plastové tyčince nebo drátku s transportním médiem, podložní sklo

Odběr:

z požadovaného místa se pomocí odběrového tamponu provede výtěr/stěr, následně se otáčivým pohybem tamponu provede nátěr na podložní sklo a nechá zaschnout. Okraj skla na straně nátěru se označí (např. samolepkou) jménem pacienta, sklo se uloží do transportního kontejneru nebo zabalí do buničité vaty či papíru.

Průkaz *Chlamydia trachomatis* metodou přímé imunofluorescence

Odběrová souprava:

Podložní sklíčka vhodná pro imunofluorescenci a odběrový tampon Flocked Swab dodávává laboratoř.

Odběr:

- **Stěr z cervixu:**

Při odběru se použije technika dvou sterilních tamponů. Prvním tampónem se odstraní hlen. Druhý odběrový tampon se zasune 1 až 1,5 cm hluboko, aby téměř celá špička tamponu byl uvnitř endocervikálního ústí. Otáčivým pohybem po dobu 5 -

10 s za současného přitlačení se setře celý povrch endocervikálního kanálu. Při vyjímání tamponu je nutno vyvarovat se kontaktu s vaginální stěnou.

- **Výtěr z uretry:**

Alespoň 1 hodinu před odběrem nemočit. Odběrový tampon se zasune za mírného otáčení 2 - 4 cm do uretry. Jemným otáčivým pohybem se setřou epiteliální buňky a tampón se nechá zasunutý ještě 1 - 2 s.

Příprava preparátu:

Na podložní sklíčko se jménem pacienta se přenese vzorek otřením tamponu tak, aby byla pokrytá celá oblast jamky. Po zaschnutí vzorku (5-10 min) je nutno fixovat přelitím 96% etanolem (metanolem). Do doby transportu do laboratoře se sklíčko uchovává při 2 - 8 °C max. po dobu 24 hod. Pro transport se suché sklíčko zabalí do hliníkové folie a přelepí štítkem.

Průkaz *Chlamydia trachomatis* z děložního hrdla (cervixu) a uretry u mužů

Účel vyšetření:

kvalitativní průkaz antigenu *Chlamydia trachomatis* imunochromatografickou metodou .

Odběrová souprava:

sterilní tampon typu Flocked swab na plastové tyčince ve zkumavce.

sterilní tampon typu Flocked swab (malý) na plastové tyčince ve zkumavce.

Odběr:

- **Výtěr z cervixu**

před vlastním odběrem vzorku se odstraní z děložního čípku hlen bavlněným (vatovým) tamponem, který se následně znehodnotí. Speciální suchý odběrový

tampon se zavede do děložního hrdla tak hluboko, až není vidět jeho špička a otočí se jím o 360° v jednom směru, ponechá v klidu 15 vteřin a následně se vyjme. Při vytahování tamponu se vyhneme kontaktu s čípkem a se sliznicí pochvy. Tampon se vloží zpět do transportní zkumavky (bez média!) označené daty pacientky, dnem a hodinou odběru. Pokud není vzorek doručen do laboratoře v den odběru, může být uložen při pokojové teplotě (15 - 30 °C) 4 až 6 hodin nebo v chladničce (2 - 8 °C) maximálně po dobu 3 dnů. Vzorek se nesmí zmrazit, nadměrné množství krve ve vzorku může ovlivnit výsledek vyšetření!

- **Výtěr z uretry u mužů**

pacient by nejméně 1 hodinu před odběrem neměl močit. Speciální suchý odběrový tampon se vsune do močové trubice asi 2 - 4 cm hluboko, otočí se jím o 360° v jednom směru, ponechá v klidu 10 vteřin a následně se vyjme. Tampon se vloží zpět do transportní zkumavky (bez média!) označené daty pacienta, dnem a hodinou odběru. Pokud není vzorek doručen do laboratoře v den odběru, může být uložen při pokojové teplotě (15 - 30 °C) 4 až 6 hodin nebo v chladničce (2 - 8 °C) maximálně po dobu 3 dnů. Nesmí se zmrazit!

Průkaz urogenitálních ureaplasmat a mykoplasmat

Účel vyšetření:

diagnostika urogenitálních mykoplasmat (*Ureaplasma sp.* a *Mycoplasma hominis*) včetně indikačního počtu a citlivosti na antibiotika

Odběrová souprava:

sterilní tampon na plastové tyčince - pro cervikovaginální odběr

sterilní tampon na drátku

transportní roztok

Odběr:

- **Výtěr z cervikovaginální**

provede se s použitím poševních zrcadel, nejdříve se pomocí tamponu odstraní hlenová zátká z ústí cervixu a následně se zavede sterilní odběrový tampon do cervikálního kanálu asi 2 - 3 cm hluboko a otáčivým pohybem se provede stěr. V případě výtěru z pochvy se odběrový tampon zavede k zadní klenbě poševní, kde se provede stěr. Je důležité důkladně setřít sliznici, aby se odebralo co nejvíce buněk. Ihned po odběru se tampon zalomí nebo důkladně vytřepe do lahvičky s transportním roztokem a pošle do laboratoře. Maximální doba skladování před transportem do laboratoře je 5 hodin (při pokojové teplotě) nebo 48 hodin (při chladničkové teplotě).

- **Výtěr z uretry u muže**

provede se nejlépe ráno před vymočením nebo nejdříve 1 až 2 hodiny po vymočení, před samotným odběrem se otre zevní ústí močové trubice sterilním tamponem. Odběrový tampon na drátku se zavede 2 - 4 cm hluboko do močové trubice (při zavádění se vyhneme kontaktu s předkožkou), otáčivým pohybem se provede výtěr, následně se tampon vyjme.

- **Výtěr z uretry u ženy**

provede se nejdříve 1 až 2 hodiny po vymočení, pomocí sterilního tamponu se otre zevní ústí močové trubice, odběrový tampon na drátku se zavede několik milimetrů do ústí močové trubice (při zavádění se vyhneme kontaktu s vulvou), ponechá 2 - 3 vteřiny na místě a následně se vyjme. Vždy je důležité důkladně setřít sliznici, aby se odebralo co nejvíce buněk. Ihned po odběru se tampon zalomí nebo důkladně vytřepe do lahvičky s transportním roztokem a pošle do laboratoře. Maximální doba skladování před transportem do laboratoře je 5 hodin (při pokojové teplotě) nebo 48 hodin (při chladničkové teplotě).

- **Sperma**

Ihned po odběru se vzorek přenesení do lahvičky s transportním roztokem a pošle do laboratoře. Maximální doba skladování před transportem do laboratoře je 5 hodin (při pokojové teplotě) nebo 48 hodin (při chladničkové teplotě).

Průkaz *Trichomonas vaginalis*

Účel vyšetření:

Průkaz *Trichomonas vaginalis* kultivačně, mikroskopicky, případně imunochromatograficky

Odběrová souprava:

transportní půda pro trichomonády

C. A. T. Swab s odběrovou tyčinkou

Odběr:

- **Vaginální výtěr**

Před odběrem vyjmeme z lednice odběrové nádobky s transportním médiem a necháme nejméně jednu hodinu temperovat na pokojovou teplotu. Vaginální sekret odebíráme vatovým tamponem ze zadní poševní klenby, odebraný materiál vložíme do transportního média. Odebrané vzorky nesmí být vystaveny slunečnímu záření ani nevhodným teplotám (nižší než pokojová teplota a teplota nad 37°C).

- **Výtěr z uretry**

Odběr nejlépe ráno, pokud pacient ještě nemočil, případně 3-6 hodin po posledním močení. Před odběrem otřeme ústí močové trubice sterilním tamponem. Výtok z močové trubice samovolně vytékající nebo získaný lehkým vymačkáním odebereme na sterilní odběrový tampon. Pokud je pacient bez výtoku, zasuneme tampon 2-3 cm do uretry. Odběrový tampon zasuneme do transportního média.